

Gode pollenplanter i norsk produksjon.

Norsk produksjon/norske planteskoler

- Bygget seg opp over > 100 år
- Produksjon av kulturplanter. "ornamentale planter"
- Fukt-trær og bærbusker, roser.
- Tradisjon fra Tyskland m.fl.
- Herregårder, fabrikk-eiere, parker.
- Etter hvert mer koniferer, stauder, løvfellende prydbusker og trær.
- I dag privathager, balkonger, parker, kommunale anlegg, veianlegg, revegetering, takbeplantning, regnbed, naturplanter etc.

Prunus, - mange arter

- *Prunus domestica* - plommer
- *Prunus sargentii* - sargentkirsebær
- *Prunus avium* - moreller
- *Prunus mackii* - koreahegg
- *Prunus padus* - hegg
- *Prunus laurocerasus* – laurbærhegg

Eple og Pære

Malus domestica, mange sorter "spise-epler"

Pyrus communis - pære,

Malus sargentii, m.fl.

- Mange sorter prydeple

Andre trær

- *Aesculus hippocastanum* – hestekastanje
- *Acer saccharum* – sukkerlønn
- *Acer platanoides* – spisslønn
- *Crataegus* – hagtorn
- *Rhus* - sumak
- *Sorbus* - rogn
- *Tilia* - linn

Salix

- Viktig slekt i pollinator-sammenheng
- Mange arter i Norge
- Fra lave krypende, til større trær

Løvfellende busker

- Ribes –rips
- Dasiphora –buskmure
- Spiraea – spirea
- Weigela – klokkebusk
- Cotoneaster - mispel
- Syringa – syrin
- Cornus – kornell
- Erica carnea – vårlyng
- Calluna vulgaris – røsslyng
- Rhododendron –
- Deutzia- stjernetopp
- Philadelphus – skjærsmine
- Viburnum – krossved
- Rubus – bringebær
- Clematis –
- Buddleya – sommerfuglbusk
- Magnolia –
- Ligustrum – liguster
- Sorbaria – rognspirea
- Roser -

Gode staudesorter for insekter

- Nepeta - kattemynte
- Calamintha
- Echinacea - solhatt
- Oreganum - bergkong
- Actea - ormedrue
- Eupatorium - hjortetrøst
- Salvia - salvie
- Hemerocallis - daglilje
- Hylotelephium - bergknapp
- Lavandula - lavendel
- Lythrum - strandkattehale
- Helianthus - solvendel
- Helenium - solbrud
- Achillea - parasollryllik
- Allium - div løk
- Monarda - hestemynte
- Fritillaria - lilje
- Thymus - timian
- Aster -
- Echinops - kulestistel
- Lilium - lilje
- Anemone - symre
- Agastache - anisisop
- Atithea - stokkrose
- Veronicastrum - kransveronika

Hvilke insekter?

- Humler
- Bier
- Blomsterfluer
- Sommerfugler
- Nattfly
- Maur
- Svermere

Er alt som blomstrer mat?

- Fyllte blomster
- Sterile kultivarer
- Koniferer, prydgras
- Noen har mye pollen men ikke nektar(Taxus)
- Noen har mye nektar men lite eller ingen pollen(Symphoricarpus)
- Planter med opprinnelse fra varmere klima

Kulturplanter

- Mest interesse og nytte for insektene tidlig på sesongen og ettersommer/høst?
- For regulerte områder
- Spørsmål etter sorter som ikke tiltrekker seg insekter

NGF Staudegruppe

- Beholde og stimulere fagmiljøet for stauder
- Samarbeidsprosjekter
- Fagturer
- Markedsføring
- Årlig kampanje. Kampanjen for 2020: "Stauder til glede for humlene"
- Les mer på www.stauder.net

Stander til glede for humlene

Ønsker du å be humlene og alle andre bier på en festmiddag i hagen din? Høres det ut som en god idé?

Staudegruppa i Norsk Gartnerforbund vil gjerne presentere et mangfold av stauder som besøkes flittig av humler, bier og sommerfugler gjennom vår og sommer. Utvalget av stauder i hagen din kan bli ditt bidrag til livsgrunnlaget for tallrike insekter

Telekia speciosa med humler og neslesommerfugler

Staudene som brukes i en humlehage har det til felles at de er blomsterrike og produserer rikelig med nektar og pollen. Mange av dem tilhører leppeblomst- eller kurvblomstfamilien. Rosa, lilla, blått og gult er yndlingsfargene til humlene. Det er en fordel at hagen har mat å tilby dem fra vår til høst. Lang og uavbrutt blomstring er ønskelig.

Foto: Stig Lundmo

Humle på Nepeta x faassenii

Foto: Stig Lundmo

Humle på Rhodiola sp.

Humlene som flyr fra blomst til blomst viser oss at våren er på vei. De store dronningene er de første som vi kan oppdage ved lungeurten (*Pulmonaria*), kusymre (*Primula vulgaris*), ramsløk (*Allium ursinum*), humleblomst (*Geum*) eller i vårvortemelk (*Euphorbia*)

Foto: Trond Steen

Geranium viscosissimum med humle

Foto: Stig Lundmo

Honningbie på *Nepeta*

Tidlig på sommeren blir det flere og flere flittige pollinerende insekter som er på leting etter mat. Det finner de blant annet hos storkenebb (*Geranium*), akeleie (*Aquilegia*), kattemynte (*Nepeta*) og valmuer (*Papaver*).

Så kommer juli med de høye staudene i blomst. Ridderspore (*Delphinium*), hjelm (*Aconitum*), nøkketunge (*Ligularia*), peon (*Paeonia*) og kongsllys (*Verbascum*) blir hyppig besøkt.

Men også urtehagen med oregano (*Origanum vulgare*), sar (*Satureja montana*), isop (*Hyssopus officinalis*), timian (*Thymus*), lavendel (*Lavandula angustifolia*) og anisisop (*Agastache*) summer av kjærkomment besøk.

Foto: Stig Lundmo

Cephalaria gigantea med humler

Foto: Aslak Ljone

Veronicastrum med admiral

På sensommeren og utover i september har staudebedet fortsatt mye å tilby. Rød solhatt (*Echinacea purpurea*), hestemynte (*Monarda*), kattehale (*Lythrum*), storhjortetrøst (*Eupatorium* syn. *Eutrochium*) og høstaster (*Symphotrichum*) er noen av favorittstaudene.

Utpå høsten har også humlene avsluttet sin livssyklus. Mens gamle dronninger, arbeidere og hannhumler dør, så graver de nye dronningene seg ned i bakken og overvintrer. Du kan glede deg til neste vår! Til du hører den kjente brummelyden igjen og oppdager humledronningene i staudebedet ditt.

Stauder som er flittig besøkt av humlene:

Vår

Allium ursinum - ramsløk

Brunnera macrophylla -
forglemmegeisøster

Caltha palustris - soleihov

Corydalis - lerkespore

Dicentra - hjerte

Erythronium - hundetann

Euphorbia - vortemelk

Primula - primula

Pulmonaria - lungeurt

Rhodiola - rosenrot

Viola - fiol

Forsommer

Ajuga - jonsokkoll

Allium - løk

Aquilegia - akeleie

Armeria - fjørkoll

Dodecatheon syn. *Primula* - gudeblom

Geranium - storkenebb

Lamium - tvetann

Nepeta - kattemynte

Polemonium - fjellflokk

Sommer

Aconitum - hjelm

Agastache - anisisop

Alcea - stokkrose

Aster - aster

Betonica - betonie

Campanula - klokke

Telekia speciosa med humle og neslesommerfugl

Foto: Stig Lundmo

Primula elatior med humle

Foto: Stig Lundmo

Oregano med humle

Foto: Asplan Viak/Åse Holte

Doronicum pardaliphanes og admiral

Foto: Håkon Vangsnes

Symphoricarum dumosum Eurybia med neslesommerfugl

Foto: Britt Olsen

Delphinium - ridderspore

Dracocephalum - drakehode

Eryngium - stikle

Heuchera - alunrot

Hyssopus - isop

Lavandula angustifolia - lavendel

Leucanthemum - krage

Ligularia - nøkketunge

Origanum vulgare - bergmynte

Salvia - salvie

Stachys - svinerot

Trifolium - kløver

Veronica - veronika

Seinsommer / tidlig høst

Actaea simplex - høstornedruer

Calamintha nepeta - kalamint

Centaurea macrocephala - kjempeknoppurt

Cephalaria - gullknapp

Chelone - duehode

Echinops - kulestistel

Echinacea purpurea - rød solhatt

Eupatorium - hjortetrøst

Gentiana - søte

Helenium - solbrud

Lythrum - kattehale

Hylotelephium (Sedum) - smørbukk

Kalimeris - fjæraster

Monarda - hestemynte

Rudbeckia - solhatt

Symphotrichum - høstaster

